

UTMÄRKTA HJÄLPREDOR

Höns är ett trevligt inslag i trädgården. Hönshuset ska vara torrt, varmt och dragfritt för att hönsen ska må bra.

FOTO: LINDA PRIEDITIS

Höns – kul och nyttigt sällskap i trädgården

– Man kan inte vara ledsen med höns!
Liselotte Roll och hennes familj vet. De har sällskap av ett gäng fjäderklädda personligheter i sin trädgård.

TEXT LISA WALLSTRÖM/TT FOTO LINDA PRIEDITIS

Höns ligger i tiden. Flera böcker om djuret har dykt upp i vår och i Sveriges Radios program "Spanarna" förutspådde nyligen Niklas Källner att dessa fåglar kommer att segla upp som en het trend, kopplad till odling och självhushåll.

För Liselotte Roll kommer intresset inte som någon överraskning. Hon vet hur lätt det är att charmas av de kluriga fjäderfäna och hur de berikar en trädgårdsodling.

– Man får obegränsad tillgång på gödsel. Dessutom är de otroligt bra på att rensa ogräs och hålla efter ohyra och skadeinsekter.

Men det gäller att hålla koll – ser man inte upp kan de även äta saker som man vill behålla.

– Fast det brukar ändå löna sig att låta hönorna gå runt och picka i grödorna. Fördelarna överväger svinnet. Är man

väldigt rädd om något kan man hägna in antingen rabatten eller hönorna, säger hon.

LISELOTTE ROLL ÄR JOURNALIST och kriminalförfattare och bor med man och två barn i ett radhus i Åkersberga norr om Stockholm. Att de skaffade höns berodde på sonens pälsdjursallergi.

– Han ville så gärna ha en hund och vi letade länge efter en ras som kunde fungera. Vi åkte ända till Holland på vår jakt, berättar Liselotte.

Dessvärre slutade det med rinnande ögon och kliande utslag. Efteråt samlade de sig i en park vid hotellet. Bäst när de satt där och deppade kom en holländsk dvärgtupp spatsierande.

– Tycke uppstod direkt och jag tänkte vi kanske kan skaffa höns i stället.

Sagt och gjort. Väl hemma läste Liselotte på, lät bygga ett hönshus och införskaffade en liten flock.

– En helt ny värld öppnade sig. Att

dricka en kopp kaffe medan hönorna solar bredvid en är ren lycka. Eller att för första gången se nykläckta kycklingar. De goda äggen är en ren bonus.

NU HAR LISELOTT ROLL SAMLAT sina erfarenheter i boken "Höns som hobby" (Natur & Kultur). Här finns fakta om allt från att välja ras till förebyggande hälsovård och äggkunska.

– Jag hade inte förstått hur pass stora personligheter de är. De är väldigt nyfikna och följer alltid efter och kollar vad jag har för mig i trädgården. Det går inte att gräva ifred.

Hon tipsar om att använda hönorna till det de är bra på: att sprätta och gräva. Behöver man hjälp att förbereda trädgårdslandet om våren är de utmärkta att använda. De rensar enkelt en jordplätt på ogräs, skadedjur och sniglar samtidigt som de luckrar upp och gödslar jorden.

– Det är smart att ha en kompost inne

Hönsentusiasten Liselotte Roll delar en bulle med hönan Margit i vårsolen.

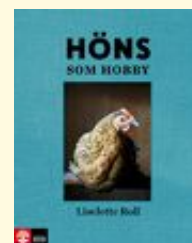

Man bör ha minst fyra hönor. Rangordningen i flocken är tydlig och det är tuppen som bestämmer. Har man ingen tupp tar en ledarhöna över som högsta hönset.

ATT TÄNKA PÅ MED HÖNS

- Sjukdomar är tyvärr vanliga och svåra att bli av med. Försök att ta reda på om hönsen är friska innan du slår till. Du kan också köpa befruktade ägg och kläcka fram kycklingar i maskin.
- Hönshuset ska vara torrt, dragfritt, välventilerat och tillräckligt stort. Hönorna ska ha ordentligt med svängrum. De är känsliga för fukt och mögel så det gäller att hålla rent och snyggt. Temperaturen bör helst ligga över nollan under vintern. Hönor tycker att det är som skönast när det är runt 15 grader.
- Det bör finnas minst ett fönster, helst i söderläge. Ljuset styr hönsens dygnsrytm.
- Hönor behöver sittpinnar, redan och möjlighet att "bala sig" i jord, sand eller torv för att må bra.
- Jordbruksverket säger: Fodertråg ska vara tio centimeter per höna om det är rakt, fyra centimeter om det är runt. Vattenbehållaren ska vara 2,5 centimeter per höna om det är rakt, 1 centimeter per höna om det är runt.
- Inga rovdjur ska kunna ta sig in i huset när det är stängt för natten.

Källor: "Höns som hobby" av Liselotte Roll, Jordbruksverket.

Boken "Höns som hobby" (Natur och kultur, 2019) av Liselotte Roll.

i hönsgården. De finfördelar saker på ett kick och skyndar på förbränningen, säger Liselott.

En annan användbar sak är äggskal. De blir till miljövänliga och praktiska odlingskrukor om våren. Krossade och utströdda i rabatterna skrämmer de bort rådjur och sniglar och bidrar med kalcium och mineraler till jorden.

MINST FYRA INDIVIDER bör ingå i en flock, för att den inte ska bli för sårbar om någon höna faller ifrån, men inte fler än 25 stycken. Då får hönorna svårt att känna igen varandra och veta var de befinner sig i rangordningen. Det blir stressande för dem. Hackordningen är viktig och fåglarna har stenkoll på de inbördes relationerna.

– Finns det en tupp har han högsta rang. Annars är det en höna. Hos oss är Prillan högsta hönset. Hon äter först, badar först och väljer alltid bästa platsen på sittpinnen, säger Liselotte.

Det finns regler i detaljplanen på varje ort för hur man får ha djur i tät bebyggelse brukar tuppar inte vara tillåtna. Om tuppen inte är bra kan det bara vara en lättnad att slippa ha en tupp. De låter en del med sitt galande också, ofta tidigt i gryningen.

VILKA RASER man bestämmer sig för är en smaksak, men Liselott rekommenderar att inte välja någon värphybrid om man inte är van. De kan lätt få äggledarinfektion, vilket är besvärligt.

– Jag förslår holländsk dvärghöna om man har en liten tomt. Det är en bra trädgårdshöna – liten i storleken, smart och väldigt rolig.

Hon berättar att hennes dotter brukar köra agility med hönsen och hur söta de ser ut när de hoppar över hinder och balanserar på plankor.

– Med mycket godsaker och varsamhet kan man till och med få hönor som gillar att sitta i knät och mysa.

HÖNSGÖDSEL

- En medelstor höna avger 4–6 kilo torkad gödsel per år. Tomater, selleri, kålrot, gurka, vitlök och andra näringskrävande grönsaker frodas av höns gödsel. Den kan användas sparsamt som den är, eller upplöst i vatten. Den kan också blandas med kolrikt material som höstlöv för att bli näring nästa vår.
- 15 liter brukar räcka till 150 kvadratmeter. Tänk på att hålla god handhygien för att undvika sjukdomar när du handskas med gödslet.

Källa: "Höns som hobby" av Liselotte Roll.

Hönor är utmärkte hjälpredor i trädgården. Med deras hjälp finfördelas komposten och förbränningen ökar.